

© डॉ. गौरी मुंगळे-कहाते

प्रकाशक :

डॉ. गौरी मुंगळे-कहाते
'गायत्री', २७७५ वरुणतीर्थ मार्ग,
ए वॉर्ड, बिनखांबी गणपती जवळ, कोल्हापूर

प्रथम आवृत्ति : २५ डिसेंबर २०२२

मुख्यपृष्ठ :

सागर पारंडेकर
झेन डिजिटेक, पुणे

अक्षर जुळणी व मुद्रित शोधन
नविन प्रकाशन, पुणे
९८५०५६७४६२

मुद्रक :

मुकुल मारणे
न्यू भारत प्रिंटर्स,
५२० नारायण पेठ, पुणे ४११०३०
८००७८०९७९७

विशेष सहकार्य :

मा. दीपक माधवराव मानकर

किंमत :

५००/- रुपये

हा तर उत्सव आनंदाचा!

कोल्हापूरचे ख्यातकीर्त थोर सत्पुरुष श्री. गुरुनाथ विश्वनाथ मुंगळे महाराज ह्यांनी लिहिलेली 'ईश्वरेच्छा' ही त्यांची आत्मकथा वाचणे हा एक 'आनंदाचा उत्सव' आहे.

श्री अरविंदांनी एके ठिकाणी म्हटले आहे की 'ईश्वरी साक्षात्काराच्या' खालोखाल परमानंद देणारी जर कोणती गोष्ट असेल तर देवाला लाडक्या झालेल्या संत-सत्पुरुषांच्या भेटी आणि त्यांची अमृतवाणी ही होय.

अत्यंत प्रभावी व प्रवाही भाषेत श्री गुरुनाथजींनी लिहिलेल्या त्यांच्या 'ईश्वरेच्छा' ह्या आत्मकथेतून एका मनस्वी व्यक्तीचा साधक ते सिध्द-सदगुरुपर्यंतचा आध्यात्मिक प्रवास हा त्यांच्या प्रत्यक्ष भेटीचा व परमानंद देणाऱ्या अमृतवाणीचा प्रत्यय देतो हे प्रत्यक्ष वाचनानेच प्रचितीस येईल.

अध्यात्मिकदृष्ट्या अत्यंत श्रीमंत असलेल्या माता-पित्यांच्या पोटी श्री गुरुनाथजींचा जन्म झाला. मातेचे माहेरचे घराणे वेदशास्त्रसंपन्न तर वडिलांकडून दत्तसेवेची उज्ज्वल परंपरा ह्या मुळेच की काय त्यांनी उभय कुळांची पवित्र प्रतिष्ठा परमोच्च स्थितीला नेऊन पोहोचवली व स्वतःचे 'गुरुनाथ' हे नाव सार्थ ठरविले आणि

असे जयाचे कुळ ते पवित्र
जया जन्म देऊन माता कृतार्थ
जया वाढविता धरित्री धन्य
वसुंधरा पुण्यवती यथार्थ

हे वचनही तितकेच यथार्थ ठरविले.

बालपणातले संस्कार, तरूणपणातला संघर्ष आणि वृद्धत्वात मुक्तावस्थेतील पूर्ण समाधान हा त्यांचा चढता आलेख व त्यांच्या प्रापंचिक व पारमार्थिक जीवनातल्या बोधप्रद घटनांचे तपशीलवार बारकावे येथे देणे शक्यही नाही आणि अभिप्रेत देखील नाही.

एक समर्थ साधक, प्रेमळ पती व पिता, एक सुजाण नागरिक, ते प्रज्ञावंत सदगुरु ह्या सर्व रूपात त्यांची आत्मविश्वासपूर्ण विजिगिषु वृत्ती दिसून येते, जी निश्चितच आदर्श व यथासंभव अनुकरणीय आहे, तरी परंतु त्यांच्या बालपणात त्यांची जिज्ञासु वृत्ती व त्यांच्या आजोबांच्या सर्वज्ञेत झालेला एक संवाद जसाच्या तसा उद्धृत करण्याचा मोह आवरता येत नाही... ते लिहितात...

'आजोबांना मी सहज म्हटले 'शब्दांमुळे आनंद होतो असे का होते? त्यांनी सांगितले, आद्य शब्द ओंकार आहे त्यासच प्रणव म्हणतात. तो ईश्वरवाचक आहे व शब्दाचे आद्यकरण ईश्वरातच

असल्याने तो जरी डोक्यांना दिसला नाही तरी त्याचा जो अभिजात गुणधर्म तो म्हणजे विकल्पाहित आनंद तो ऐकणाऱ्याला होतो. आनंदाने भरलेला जाणिवेचा स्तर दाखविता येत नाही, पण अमती हे खरे. शब्द हे वृत्तीचे पोषण करतात व वृत्तीनुरूप तयार होणारा भाव जेव्हा मनुष्याचे शरीर व्यापून टाकतो तेव्हा निर्माण होणारा रस विविध संवेदना निर्माण करतो.

धन्य ते आजोबा आणि धन्य तो नातु! 'बालपणीच सर्वज्ञता' अशा संस्कारामुळे निर्माण होते हेच खरे.

अशा हच्चा नातवाच्या मनात शालेय जीवनातच आध्यत्मिकतेचे व काव्यमूजनाचे बीज पेरले गेले नसते तरच नवल.

बालपणी स्वप्नात झालेले राम-सीता हनुमंताचे दर्शन व प्रौढावस्थेतला सदगुरु स्वरूपानंदाची प्रत्यक्ष भेट हे प्रसंग मुळातूनच वाचायला हवेत, संपूर्ण आत्मकथा ही अत्यंत मौलिक आणि सुभाषितवजा वाक्यांशांनी ओतप्रोत आहे.

नमुन्यादाखल त्यांनी केलेली शिक्षणाची ही व्याख्या पहा 'आयुष्यातील प्रत्येक क्षण शिवमय करते ते शिक्षण.'

अशा श्रेष्ठ चिंतन मननातून ही आत्मकथा व सदगुरु श्री गुरुनाथजींचे जीवन बहरलेले आहे. विस्तारभयास्तव शेवटी इतकेच म्हणावेसे वाटते की श्री गुरुनाथजींच्या ठायी दुर्मिळ असा श्रेष्ठ गुणसमुच्चय आनंदाने नांदत होता.

'भव्य-भारदस्त देहाचे देखणेपण, दिव्यत्वाने ओतप्रोत मनाचे मोठेपण, वाणीत आस्थेचे माधुर्य, विचारात पूर्ण सकारात्मकता, निष्कलंक आचरण, लोककल्याणाची तळमळ, वेद-उपनिषदांचा प्रचंड व्यासंग व त्यातील अनेकानेक उध्दरण मुखोद्रत, धर्म, कर्म, भक्ती, योग याविषयी अत्यंत सुस्पष्ट धारणा, गंगौद्याप्रमाणे अस्खलित व अत्यंत प्रभावी वर्कृत्व, राम-कर्ताही ही जीवनाची भक्तम अहंकारशून्य बैठक, हच्चा सर्व गुण समुच्चयामुळे त्यांच्या चेहन्यावर एक अलौकिक तेज होते. त्यांना पाहताच पाहणारा जसा मंत्रमुग्ध होऊन त्यांच्या चरणावर नतमस्तक होत असे अगदी तसाच वाचक देखील ही आत्मकथा वाचल्यावर निश्चितच एका अलौकिक आनंदाची प्रचिती घेईल हच्चात शंकाच नाही.

ही आत्मकथा वाचकांस सर्वार्थाने प्रेरणादायक ठरेल असा मला भरवसा आहे. ती वाचकावर साधक, साधकाला सिध्द व सिधला सदगुरुपदापर्यंत नेऊन पोहोचवेल व सामान्यजनांना एक ईश्वराभिमुख जीवन जगण्याची प्रेरणा निश्चितच देईल.

प.पू. श्री गुरुनाथजींच्या सारख्या एका महान विभुतीच्या आत्मकथेला प्रस्तावना लिहिण्याचे महदभाग्य मला लाभावे ही देखील 'ईश्वरेच्छा' म्हणावी लागेल.

विजयादशमी

आश्विन शु. १० शके १९४४, सोलापूर

मेहेरकृपांकित

नारायण रामचंद्र कुलकर्णी

मनोगत

‘ईश्वरेच्छा’ हा प.पू.बाबांचा (डॉ. श्री. गुरुनाथ विश्वनाथ मुंगळे) आध्यात्मिक जीवन प्रवासाची अनुभूती कथन करणारा ग्रंथ साधक. समर्पित करताना मनस्वी आनंद होत आहे. प.पू. बाबांच्या अवचित देवाज्ञेने प्रकाशनास विलंब झाला. बाबांची विविधांगी प्रज्ञा, स्वतःच्या अभ्यासातील सातत्य, त्यावरील गाढा विश्वास, नैतिकता ह्यामुळे त्यांचे व्यक्तिमत्त्व कालातीत आदरणीय ठरत.

प.पू. बाबांचा एकूणच जीवनपट असामान्य स्वरूपाचा आणि प्रेरणादायी आहे. मराठी, इंग्रजी आणि संस्कृत भाषांवरील प्रभुत्व, अखंड वाचन, पाठांतर, नैमित्तिक साधना, उत्तम आचरण, नैतिकता, गुरुकृपा, अनुग्रह आणि देशभक्ती या विविधांगी गुणांनी संपन्न असं व्यक्तिमत्त्व! लौकिकातील जबाबदाच्या सुध्दा यथायोग्य पार पाडल्या.

त्यांच्या प्रतिभेची, प्रज्ञेची मशागत बालवयापासूनच झाली, याची प्रचिती आपल्याला ग्रंथ वाचताना येईलच. त्यांच्या लेखणीमधून त्यांची साधनेबद्दलची तळमळ, अद्वाहास, अध्ययन, अध्यापन, लिखाण, लेखन प्रक्रियेमागची प्रेरणा त्यांनी प्रतिपादन केली आहे. पांडित्यप्रदर्शनापेक्षा स्वयंअध्ययन आणि साधना यावर त्यांचा भर असे.

त्यांच्या लेखणीमधून साक्षात्काराचा प्रत्यय येतो. पर्यायी शब्दांचे भांडार, शब्दरूपे साधण्याची क्षमता, प्रसादपूर्ण लेखनशैली विशेषत: प्रकट होते.

साधनेबरोबरच विविध सत्पुरुषांच्या भेटी, त्यासाठीचा त्यांचा अद्वाहास, त्यांच्याकडून मिळणारी शिकवण, त्याचे संचित आणि अनुकरण या गोष्टी घेण्यासारख्या आहेत. संपूर्ण आयुष्य आध्यात्मिक ध्येयाने जगणं हे संसारात राहून कठीणच पण, विपत्तीतही त्यांनी साधनेत खंड पडू दिला नाही.

यासाठी माझ्या प.पू.आईची, आजी-आजोबांची तितकीच साथ त्यांना मिळाली. सात्त्विक आहारावर विशेष भर असे, परान्नसेवन कटाक्षाने टाळत.

परमेश्वर, त्याचे नाम आणि मी हे एकच आहे, हा ‘त्रिपुटीचा’ लय झाला की, व्यक्ती आत्मरूप होते आणि आत्मबोध होतो असे ते म्हणत. आत्मतत्त्वाचा बोध साधनेद्वारे होतो यासाठी साधनेवर भर द्या हे, ते निक्षून सांगत. पुढे त्यांच्या एकांतिक साधनेचा परिणाम ईश्वरीय साक्षात्कारात झाला.

श्वासाच्या अखेरपर्यंत हाच ध्यास होता! त्यांनी दिलेली शिकवण म्हणजे अखंड नामस्मरण आणि सदाचरण!

आज ही अक्षरमाला उलगडताना जो आनंद होत आहे, त्या आनंदाचे अधिष्ठान माझे प.पू. आई-बाबा आहेत. त्यांच्याच कृपेने मी हे करू शकले.

हे पुस्तक आकार घेत असताना अनेकांनी विशेष आपुलकीने मदत केली.

मुखपृष्ठाचे काम सागर पारूळेकर यांनी उत्कृष्टरित्या केले, ज्येष्ठ पत्रकार श्री. अरविंद जोशी यांनी मुद्रित शोधनाच्या कामी मदत केली, मुकुल मारणे यांनी कमीत कमी वेळात उत्कृष्ट छपाई केली, मा. दीपक मानकर यांनी पुस्तक निर्मितीत योग्य मार्गदर्शन केले त्याबद्दल त्यांचे आभार, श्री. मिलिंद वैद्य यांनीही या कामी मोलाचे योगदान केले त्यांचेही मनापासून आभार.

प्रस्तुत ग्रंथ साकार होण्यास प.पू.बाबांचे गुरु स्वरूपानंद स्वामी यांची गुरुकृपा, आई-बाबांचे, आजी-आजोबांचे आशीर्वाद आहेत. समस्त साधकवर्ग, प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्षपणे ज्यांनी मदत केली त्यांच्याविषयी मी कृतज्ञता व्यक्त करते.

डॉ. गौरी मुंगळे-कहाते

